

Trái ô môi

Hồi còn nhỏ tôi không thích trái ô môi. Trái gì mà dài thậm thượt, sần sùi, gút mắc, cong cong, đen đúa, cứng đờ như thanh gỗ, chẳng có mỹ quan.

Làng tôi xưa kia hầu như không có ô môi. Vậy mà không biết từ đâu, mấy chị tôi cứ vài hôm đùm túm về mấy trái. Buổi trưa rảnh rỗi "các bà" vạt trái ô môi, vạt sạch vỏ cứng quanh trái, chừa lại hai sống hai bên, rồi đẩy nhẹ hai sống so le, gỡ ra từng tấm tròn tròn như đồng tiền thời ấy, xúm nhau ăn ngon lành, ném hạt ra sân.

Có lần các chị tôi nài nỉ: "Em ăn thử đi! Ngon lắm!". Hết chị này đến chị khác dỗ dành, chừng như trái ngon này em mình chưa được ăn là điều thiết cho em, mà lỗi là ở các chị. Người dễ nhieu nhất là chị Sáu, người chị tôi thương mến hơn các chị kia. Nể chị, hôm ấy tôi nhú một tấm "tiền ô môi" ngần ngại đưa vào mồm. Ròn ròn một mùi hương kỳ lạ. Chị Sáu động viên: "Hay quá, ăn đi em, ngon lắm, thơm lắm". Lạ thật, cái mùi hăng hăng, khăm khăm qua rất nhanh, đầu lưỡi còn lại vị ngọt bùi bùi và mùi thơm kín đáo ở lại trong cổ rất lâu.

Tôi bắt đầu biết ăn ô môi từ trưa hôm ấy.

Thì ra trái ô môi bán ở chợ, người ta mang ra từ những làng quê Bảy Núi. Khi đã bén mùi rồi không dễ gì quên.

Hôm về An Giang dự trại sáng tác văn học, đang ngồi trên xe mười hai chỗ, thành linh Huỳnh Thanh Diệu chồm lên, chỉ tay phía trước: "Cây ô môi kia". Cây ô môi đối với tôi bây giờ quen thuộc quá. Những năm kháng chiến, qua nhiều làng quê An Giang, Đồng Tháp, ô môi mọc hàng hàng hai bên kinh trên những gò đất cũ. Có lạ là sao Diệu có vẻ thảng thốt khi thấy ô môi?. "Hoa ô môi đẹp lắm, trái ăn thú vị vô c?Ở qu□m, mấy ?gi? còn ngâm rượu ô môi trị thận suy, và đau gân cốt". Tôi bật cười, Diệu ríu rít như trẻ con: "Em nói vậy không phải sao? Ở qu□m c□□ững cặp vợ chồng, thuở nhỏ cùng nhau chơi búng hạt ô môi, chơi lò cò với hạt ô môi, rồi sinh tình cảm...". Diệu đột ngột thở dài: "Nhưng bây giờ đâu còn nữa, gần như tuyệt chủng rồi!

Mùa hoa ô môi thắm nhất, đẹp nhất vào tháng tư, sau vài cơn mưa đầu mùa. Trong nắng chói chang bờ kinh làng này sang xóm khác rực lên cái màu hồng tím làm vội đi cái oi ả của đồng bằng. Cái màu tím ngát ô môi đầy đặn mọi cảnh. Tưởng chừng chỉ có hoa, không thấy lá. Mùa hoa dài hàng tháng. Ô môi có cái dáng sắc quyến rũ của anh đào Đà Lạt, Long Thành, một chút đào thắm đào phai miền bắc. Cuối xuân, ô môi nở đỏ bờ kênh, gò đất làm đẹp xóm làng, làm vui bờ kênh vắng vẻ. "Sau mùa hoa, ô môi lại cho trái ngọt... Ô môi hương vị đậm đà..." (Trần Hữu Huệ - An Giang). Tác giả này còn viết những dòng nhiều cảm xúc: "Ngày nay người ta quên mất vẻ đẹp hiếm có của hoa ô môi... Nếu được về lại tôi sẽ trồng hàng trăm hàng nghìn cây ô môi dọc đường đến quê tôi...".

Đầu xuân 1973, chúng tôi hành quân, cuối xuân về đến Sở Thượng Giang - con sông biên thùy hai nước Việt Nam-Cambodia. Mấy hôm sau lại ra Thường Lạc, Thường Phước, Thường Thới hoang tàn, ngổn ngang vết tích chiến tranh. Chợt đằng trước, ngay đầu Mường Kinh - Thường Thới, sừng sững một góc ô môi, cảnh đỏ đầy hoa trong nắng sớm. Một ý thơ chợt đến bất ngờ: "*Làng xưa đỏ nát, long đong. Ô môi hoa muôn vẫn hồng cuối thôn*". Giữa Trường Sơn tình cờ gặp lại mai vàng, về đến quê hương buổi đầu tiên, tái ngộ hoa ô môi. Tôi có cảm giác mùa xuân chưa hết, mùa xuân đang cùng tôi đến khắp chốn làng quê.

Nhà quay phim Đồng Anh Quốc, quê ở Giang Thành, nhiều ngày về An Giang làm phim với tôi, thỉnh thoảng anh buông ra câu nói không vui: "Tôi lo rồi đây giống cà-na không còn nữa". Anh lần thẩn gì vậy? Lo thì cũng lắm thứ lo, lo mất giống cà-na, thật ít người nghĩ tới. Cà-na giống cây mọc ở bìa làng vùng sông nước, trái nhọn hai đầu như quả trám. Trái cà-na còn sống chát chát, chua chua, khi chín hơi thơm, hơi ngọt. Mùa nước dâng, bọn nhóc chúng tôi xưa, thường bơi ra rặng cà-na, trèo

lên cây rung cành, trái chín rụng lều bều mặt nước. Lại lao ào xuống nước tranh nhau nhặt, ăn chơi.

Bây giờ tôi mới cảm nhận cái lo của nhà quay phim có lý, cái ái ngại của Huỳnh Thanh Diệu có tình. Người lo mất bóng loài cây gan lì trong sóng nước, người nuối tiếc một sắc hoa. Ô môi, cà-na không chỉ là hai loài thực vật, trái có vị ngọt, chát, chua. Mà còn là bóng dáng, vẻ đẹp làng quê và ký ức tuổi thơ.

(Báo Đại đoàn kết)
